

בית המשפט העליון

הודעה לתקשורת – החלטה ב-מ"ח 6881/19 זדורוב נ' מדינת ישראל

בעניין עריכת משפט חוזר למבקש

בקשתו של רומן זדורוב לעריכת משפט חוזר בעניינו התקבלה על סמך חלק מהעילות שהעלה.

המשנה לנשיאה (בדימ') חנן מלצר הורה כי משפטו החוזר של המבקש ייערך בבית המשפט המחוזי בנצרת, והוצע כי למען ניקיון הדעת – ההרכב שידון בתיק יהיה הרכב שלא עסק בעניין בעבר.

רקע

המבקש רומן זדורוב הורשע בשעתו ברצח הנערה תאיר ראדה ז"ל, שגופתה נמצאה בתאריך 06.12.2006 באחד מהתאים של שירותי הבנות בבית הספר בו למדה בקצרין (להלן: בית הספר). המבקש עבד באותה תקופה בריצוף המקלט בבית הספר.

המבקש תושאל ונחקר במשטרה, והודה בביצוע הרצח בפני מדובר, שחלק עימו תא מעצר. לאחר מכן הוא הודה ברצח בשנית בפני חוקרי המשטרה, וביצע שחזור של מעשה הרצח בבית הספר. בתום יום נוסף – חזר בו המבקש מהודאתו, אך בחקירה שהתקיימה בסמוך לאחר מכן הוא הודה שוב במעשה, תוך שינוי נתונים מסוימים.

בהמשך, המבקש חזר בו מהודאתיו באופן סופי, ובגירסה מכחישה זו הוא מחזיק עד היום.

בית המשפט המחוזי בנצרת הרשיע את המבקש. בערעור מטעם המבקש, שנדון בבית המשפט העליון, הוחלט על החזרת התיק לבית המשפט המחוזי בנצרת לשם בירור מספר סוגיות, נוכח ראיות חדשות שהגשתן נתבקשה, ובעקבות זאת ניתן פסק דין משלים, שאישר מחדש את הרשעתו של המבקש.

ערעור המבקש לבית משפט זה על פסקי דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת הנ"ל – נדחה ברוב דעות (השופטים י' עמית ו-צ' זילברטל), כנגד דעתו החולקת של השופט י' דנציגר, שסבר כי יש לזכות את המבקש מחמת הספק.

לאחר מספר שנים הוגשה הבקשה למשפט חוזר הנ"ל מטעמו של רומן זדורוב, כשהוא מיוצג על-ידי עו"ד ירום הלוי. הבקשה החזיקה 373 עמודים וצורפו לה נספחים רבים,

לרבות חוות דעת חדשות של מומחים. בתגובה נמסרה תשובה מטעם המשיבה, שהחזיקה 171 עמודים וגם לה צורפו נספחים רבים וחוות דעת של מומחים. בעקבות זאת קוימו מספר דיונים במעמד הצדדים והוגשו עד לאחרונה השלמות של חומרים וטיעונים על-ידי באי-כח הצדדים.

ההחלטה בבקשה לעריכת משפט החוזר

לאחר עיון ולימוד של כל החומר הנ"ל – נפסק מפיו של המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר כי יש מקום להורות על עריכת משפט חוזר, מכוח העילה הקבועה בסעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 – לפיה התגלו עובדות, או ראיות, שעשויות לשנות את תוצאות המשפט לטובת המבקש.

החלטת המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר התבססה, בעיקרה, על חוות דעת של מומחים, שהוגשו לראשונה במסגרת הליך הבקשה למשפט חוזר, ואשר נגעו למשך הזמן שדם עשוי לנזול מגופה לאחר המוות. חוות דעת אלו הוגשו ביחס לעקבת נעל שהתגלתה על מכסה האסלה בתא שבו, לפי הנטען, בוצע הרצח – עקבה שנקבע לגביה כי היא איננה שייכת למבקש (או למי שנכחו בזירת הרצח לאחר גילוי הגופה), ואשר עליה נזל דם המנוחה (בהקשר זה אין חולק כי העקבה הוטבעה לפני שניגר עליה דם המנוחה). מחוות הדעת החדשות של חלק מהמומחים שהתייחסו לסוגיה זו, עלה כי לא תיתכן נזילת דם מגופה כחמש שעות לאחר הרצח (פער הזמנים בין מועד רצח המנוחה לבין מועד גילוי גופתה). המשמעות האפשרית של קביעה זו היא כי העקבה (שלא שייכת למבקש, כאמור) הוטבעה בזמן ביצוע הרצח, או בסמוך לו – וגילוי זה איננו עולה בקנה אחד עם גירסת המשיבה, לפיה העקבה על גבי מכסה האסלה הוטבעה על-ידי "מחלץ אלמוני" שהגיע לזירה לאחר גילוי הגופה (כחמש שעות לאחר הרצח). לפי תיזה אפשרית נוגדת שהעלה המבקש – מבצע הרצח (או אחד ממבצעי הרצח) הוא שהטביע את העקבה שעל מכסה האסלה, ורק לאחר מכן (אך עדיין בפרק זמן סמוך לרצח) דם המנוחה נזל עליה. מאחר שמוסכם כי העקבה איננה שייכת למבקש, כאמור – הרי שבמצב דברים זה, אם תתקבל עמדת המומחים מטעם המבקש, קיים קושי להצביע על המבקש כמי שביצע את מעשה הרצח (ולכל הפחות, יש בכך כדי להטיל ספק ממשי בגירסה כי הוא ביצע את הרצח).

בנוסף לאמור, המשיבה הודתה, במסגרת התכתבויות שנערכו בינה לבין בא-כוח המבקש, שקדמו לבקשה למשפט חוזר, כי נפלה טעות מסוימת באחת מחוות הדעת שהוגשו כראיות מטעם המרכז הלאומי לרפואה משפטית במהלך המשפט. כך התברר עתה כי בתא

השירותים השלישי (הסמוך לתא השני שבו בוצע הרצח) התגלה כתם דם של המנוחה על מתקן נייר הטואלט, בניגוד למה שנאמר מלכתחילה בחוות הדעת כי אותו כתם דם נמצא בתא השני. לפי הנטען, אם יתברר כי נזילת הדם על העקבה נעשתה מיד בסמוך לרצח, הרי שנתון זה (של כתם הדם שנמצא בתא השלישי) עשוי לחזק את התיזה לפיה הרוצח נמלט מן התא השני (בו בוצע הרצח), לאחר שזה נסגר מבפנים – אל התא השלישי והחוצה, ומסלול זה עומד בניגוד למסלול ההימלטות שהמבקש הדגים בשחזור שערך.

המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר קבע כי יש בהשגות ובראיות הנ"ל פוטנציאל ממשי לשינוי תוצאות המשפט – לטובת המבקש.

נושאים נוספים שנדונו בהחלטה

במסגרת הבקשה למשפט חוזר, המבקש טען באופן נרחב גם ביחס לשניים שנכרכו בפרשה: א"ח ו-א"ק (אשר לגבי פרטיהם הוצא צו איסור פרסום), זאת בשים לב לכך שא"ח טען כי א"ק, שהייתה בשעתו בת-זוגו, הודתה בפניו בביצוע הרצח. ליבת הטיעון, אותו פרס המבקש בהקשר זה, נסמך על מספר אדנים: ההודעות שמסר א"ח, אשר לפיהן א"ק הודתה בפניו כי היא שרצחה את המנוחה; טענות על פיהן א"ק הודתה בביצוע הרצח גם בפני אחרים, וראיות הנוגעות להתנהלותה של א"ק, לרבות ציורים שציירה ודברים שמסרה במסגרת חקירות שונות שנערכו לה במשטרה.

בהחלטה נקבע בהקשר זה כי הגירסה המפלילה שנמסרה על-ידי א"ח בעייתית, וכי לא נמצאו אמירות מפי א"ק הקושרות אותה ישירות לביצוע הרצח. לפיכך נפסק כי מעטות הן הראיות, שיש לייחס להן משקל, בקשר למעורבות הנטענת של א"ק ברצח, ודאי שלא כאלו שיש בכוחן בשלב זה "להפוך את הקערה על פיה" ולהטיל ספק ממשי בהרשעת המבקש, קל-וחומר שאין בראיות אלו כדי להוכיח את אשמתה של א"ק במעשה.

המבקש נסמך בבקשתו גם על שורה שנמצאה בזירת הרצח, הנושאת דנ"א מיטוכונדריאלי, שעל פיה, לטענת המבקש, לא ניתן לשלול את א"ח ואת קרובי משפחתו מהציר האימהי כתורמים (הקשר ל-א"ח נובע מכך שעל פי דבריו – א"ק שאלה ממנו מכנסיים ולבשה אותם, על פי הנטען, בעת הרצח). שורה זו וההקשר האפשרי שלה למכלול התגלו רק לאחר מתן פסק הדין בערעור, בעקבות טכנולוגיה חדשה שפותחה בשנים האחרונות. ביחס לכך נקבע כי על אף שמדובר בראיה פורנזית שלא ניתן לשלול זיקה כלשהי שלה לגרסתו של א"ח הנ"ל, כפי שנמסרה בשעתו למשטרה (ונמצאה, כאמור,

כבעלת אמינות נמוכה) – הרי שאין לגזור ממנה ממצאים מספיקים שיש בהם, לבדם, כדי לבסס עילה למשפט חוזר. עם זאת, נפסק כי לנוכח המסקנה שיש לערוך ממילא משפט חוזר בעניינו של המבקש, בגין מה שעולה מחוות דעת המומחים בעניין זליגת הדם על גבי העקבה שעל מכסה האסלה ומציאת כתם הדם של המנוחה בתא השלישי, וכן מפאת העובדה כי טרם יצאה הלכה ברורה בעניין מעמדן הראייתי של ראיות מיטוכונדריאליות ונפקותן – מוטב כי ההרכב, אשר ידון במשפט החוזר, יבחן, ככל שימצא לנכון, אף את האפשרות לדון בהשלכות שתיתכנה, אם בכלל, לממצאים המיטוכונדריאליים הנטענים.

המבקש העלה במסגרת בקשתו לעריכת משפט חוזר, גם טענות נוספות שונות לגבי: מצב דלת תא השירותים בזמן הרצח; היסטוריית החיפוש במחשב שלו; קבילות הודאותיו; סברה ש"נקשר קשר" בין המדובר לבין החוקרים; מחדלי חקירה, ועוד. המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר בחן טענות אלו בפירוט, אך קבע כי אילו טענות אלו היו עומדות לבדן – הן לא היו מצדיקות עריכת משפט חוזר בעניינו של המבקש.

התוצאה והערות נלוות

המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר הדגיש לבסוף כי התוצאה אליה הגיע, בדבר הצורך בעריכת משפט חוזר בעניינו של המבקש – איננה משמיעה בהכרח כי המבקש זכאי, או כי עלה בידיו להוכיח קיומו של ספק סביר באשמתו. שאלות אלו אמורות להיבחן במשפט החוזר עצמו, שכן לעניין בקשה לעריכת משפט חוזר – די בכך שיש ראיות, או עובדות המצביעות על היתכנות לשינוי תוצאת המשפט לטובת המבקש.

בנוסף, המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר ביקש כי טרם קיום המשפט החוזר, הפרקליטות תחזור ותבדוק את הראיות שהובאו לצורך הרשעת המבקש – באספקלריה של העילות שהתקבלו כאן, בין השאר לנוכח חוות דעת שניתנה על-ידי מי שהיה סגן ראש השב"כ, וקודם לכן ראש אגף החקירות בשב"כ, יצחק אילן ז"ל, שהוגשה בתימוכין לבקשה (אף שחוות דעת זו לא יכולה להתקבל כראיה בגין ההוראות של דיני הראיות בדבר עדות סברה).

עוד צוין כי בקשתו של המבקש להשתחרר ממאסר עד לקיום המשפט החוזר – תובא בפני בית המשפט המחוזי שבו אמור להתקיים המשפט החוזר, וזה יחליט בנושא (אם לשחררו מהמאסר, ואם כן – באילו תנאים) – לפי מיטב שיקול דעתו. למען הסר ספק, הובהר כי המבקש יישאר במעצר עד להחלטה אחרת כאמור.

בתוך כך הושמעו מצד המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר גם הערות לגבי הצורך בהסדרה סטטוטורית של מעמד המרכז הלאומי לרפואה משפטית ושל אפשרות הסניגוריה במשפטים פליליים להיעזר במרכז הלאומי לרפואה משפטית, ו/או ביחס לצורך להקים מכון נוסף לרפואה משפטית, כך שיועמדו אף לרשות הסניגוריה, במידת הנדרש, רופאים משפטיים, או מומחים מתאימים אחרים.

המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר חתם את דבריו בכך שלא נעלמו מעיניו ההשלכות האפשריות של החלטתו על משפחת המנוחה, שאי הוודאות הסופית לגבי זהות הרוצח עוד מוסיפה על האובדן הנורא שחוותה ועל סבלותיה, זאת בצד ההשפעה שיכולה להיות להחלטה גם על גורמים נוספים הקשורים בפרשה הקשה, אולם ציין כי אין בנפקויות אלו כדי למנוע את עריכתו המתחייבת של משפט חוזר, מקום בו נמצא טעם בדין לעריכתו, שהרי: "אמת ויציב – אמת עדיף".